DIN ISTORICUL CERCETĂRILOR DE ONOMASTICĂ ÎN ȚARA NĂSĂUDULUI

În conturarea acestui capitol, intenția noastră izvorăște din faptul că, la ora actuală, există o mulțime de studii, în general monografii ale localităților din zonă, care abordează și probleme de onomastică, toponimie și antroponimie, iar pe noi ne interesează să urmărim pașii făcuți de la primele încercări de acest fel și până la situația prezentă, eventual să sugerăm și o metodologie pentru îmbunătățirea studiului antroponimic.

Țara Năsăudului, atestată arheologic din vremi imemoriale, și localitățile tot mai numeroase incluse în acest perimetru sunt menționate din ce în ce mai mult în perioada Regimentului de graniță năsăudean, 1762–1851, iar din anul 1901, încep să apară primele monografii ale satelor din zonă: *Scurtă monografie a comunei Rebrișoara*, 1901, semnată de Macedon Linul[18]; *Monografia comunei Rodna*, Bistrița, 1903, semnată de Pamfile Grapini; *Monografia comunei Poiana* (*Sâniosif*), Bistrița, 1910, semnată de Ștefan Buzilă.

[18] Învățător, profesor și director de școală, Macedon Linul (1869–1946) „s-a aflat permanent în fruntea tuturor acțiunilor și evenimentelor care promovau idealurile Unirii, împletind armonios activitatea de la catedră cu cea politică, de militant al înfăptuirii unității naționale. La 1 Decembrie 1918 va lua parte împreună cu «persoane distinse din județ» la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia, fiind ales membru al Marelui Sfat Național din Sibiu (conform Decretului nr. 229 din 1919 al Consiliului Dirigent Român din Sibiu)". Monografia localității Rebrișoara din 1901 „a publicat-o în revista Școala Someșană, Gherla, 1934, nr. 4–8" (Muti 2007 II: 178–180).

BDD-B859-04 © 2020 Editura Mega
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-28 07:09:42 UTC)

Ele înseamnă o dovadă a interesului crescut față de viața, starea și dezvoltarea satelor grănicerești și vizează diferite aspecte, de la fapte de istorie sau geografie locală, până la un mozaic de probleme, cu repercusiuni și asupra valorii documentare a lucrărilor.

Interesul asupra unor astfel de probleme s-a născut, cu siguranță, din nevoia stringentă a oamenilor de cultură români – dascăli, preoți, juriști, medici, militari ș.a. – de a „arunca câteva raze de lumină asupra celei mai întunecoase epoci din istoria poporului nostru și asupra chestiunii mult discutate a autohtoniei lui în aceste regiuni" (Lupaș, în *Prefață* la cartea lui Nicolae Drăgan, *Toponimie și istorie*, Cluj, 1928).

Ideea cercetării originilor și prezentarea lor lumii civilizate, moștenire de la Școala Ardeleană, i-a animat pe intelectualii ținutului și în editarea revistei „Arhiva Someșeană", unde, în primul număr din 1924, în cuvântul *Către cetitori*, semnat Direcția Revistei, se preciza:

> „Nu ambiții personale, nici dorul de a ne vedea tipărit numele, ci dorința de a face cunoscut acest ținut de graniță, care are un trecut istoric și cultural atât de frumos, ale cărui școli au luptat alături de celelalte școli confesionale române pentru păstrarea celei mai scumpe comori a noastre: legea și limba românească" (AS 1: 1),

pentru că „câți știu despre lupta înverșunată, ce s-a dat cu stăpânirea ungurească pentru menținerea școlilor create din sudoarea grănicerilor morți pe câmpiile Europei?" (AS 1: 2).

Apărarea școlii era dezideratul cel mai important al luptei lor, deoarece aveau conștiința că această instituție era menită să educe, să lumineze tinerii și să păstreze nealterată „limba românească". Un exemplu grăitor în această privință este evocat de Virgil Șotropa, care spunea: „Când la desființarea graniței în 1851 satele noastre grănicerești într-un elan nobil și-au destinat bunurile mobile și chiar o parte din cele imobile pentru crearea de *fonduri școlare* și de *burse*, prin aceasta au dovedit un admirabil spirit de jertfă și o indisolubilă comunitate de idei și năzuințe culturale naționale" (AS 1: 7).

Referitor la tematica articolelor, se face precizarea că:

BDD-B859-04 © 2020 Editura Mega
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-28 07:09:42 UTC)

> „Vom publica în această revistă articole de tot felul: istorice, culturale, sociale, economice, lingvistice, cu un cuvânt articole care îmbrățișează trecutul și viața actuală a ținutului nostru. Nu vrem să facem regionalism exclusivist, căci vor fi binevenite și articole din alte părți, dar un fel de patriotism local vom avea. Nu avem pretenții mari, dorim numai să contribuim și noi cu modestele puteri la completarea edificiului istoric al României întregite" (AS 1: 2).

În numele dezideratului propus, chiar din primul număr apar materiale privitoare atât la istoricul ținutului: Virgil Șotropa, *Districtul Năsăudului*, Iulian Marțian, *Contribuții la istoricul Rodnei*, cât și la perceperea oamenilor și a locurilor de către străinii care au vizitat ținutul: Vasile Bichigean, *Trei călători străini despre Valea Smeșului* (Augustin de Gerando, scriitor francez (1820–1849), Charles Boner, poet și scriitor englez (1815–1870), Rudolf Bergner, scriitor și etnograf german (1860–1899); AS 1: 41–48).

Referindu-ne la articolul lui Vasile Bichigean, subliniem de la început dorința autorului de a-și motiva demersul pentru un astfel de subiect: „Urmând obiceiul practicat și în alte reviste[19], de-a publica în traducere schițele de călătorie de studii întreprinse de personalități de valoare, vom comunica și noi din când în când, în rezumat, atari descrieri de călătorii" (AS 1: 41).

În al doilea rând, atragem atenția și asupra faptului că Vasile Bichigean este conștient de faptul că fiecare dintre călătorii amintiți este subiectiv și vede lucrurile prin prisma unei ideologii a momentului:

> „Toți cei trei au călătorit prin Ardeal și și-au notat impresiile; fiecare văzând această provincie prin prisma intereselor națiunii sale și propunând o soluție chestiunii naționalităților din această parte aparținătoare fostei monarhii austro-ungare, conform vederilor diplomatice ale țării sale" (AS 1: 41–42).

Cunoscând acest detaliu, vom înțelege deosebirile de viziune a

[19] Este vorba de revistele „Analele Dobrogei", „Arhivele Olteniei", „Anuarul Institutului de Istorie Națională" din Cluj, „Revista Arhivelor" din București, „Cercetări istorice" din Iași, cu ultimele două fiind contemporan, cf. Al. Husar, în AS, Nr. 28, p. 136.

BDD-B859-04 © 2020 Editura Mega
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-28 07:09:42 UTC)

celor trei observatori. De pildă, Augustin de Gerando, „străin, care a locuit multă vreme în Ardeal, a socotit vrednică de studiat această provincie din cauza bogăției solului său, a fizionomiei și caracterului locuitorilor săi, precum și din cauza amintirilor legate de instituțiile sale". În continuare, Bichigean redă, între ghilimele, părerile lui cu privire la români: „*un popor romanic*, *cel mai vechiu în Ardeal* (s. n.), care locuiește nu numai în Ardeal și Ungaria, ci și în Basarabia, Moldova, Muntenia și alte provincii turcești". Mai departe este redată opinia acestui scriitor referitoare la soluționarea problemei românilor:

> „Multe inimi nobile s-au ocupat de viitorul acestui popor împrăștiat și robit de secole. Mulți se gândesc la o republică federativă, al cărei miez l-ar forma Moldova și Muntenia, și pentru alcătuirea căreia Rusia ar trebui să cedeze Basarabia, iar Austria Ardealul" (AS 1: 42).

Gradul de cultură al românilor a fost surprins și de Charles Boner, care, în 1865, vizitând Transilvania, ajunge și în ținutul Năsăudului, unde a constatat că: „Locuitorii stau pe o treaptă culturală înaltă. Cei mai mulți dintre ei vorbesc bine limba germană și întreagă ținuta, păsirea și purtarea populațiunii arată ce poate face educația" (AS 1: 44).

În privința viitorului națiunii române, același scriitor remarcă: „Toți (românii) nutresc în taină nădejdea că odată, după unirea tuturor provinciilor, se va întemeia o națiune românească mare și puternică" (AS 1: 45).

Și Rudolf Bergner, germanul care și-a așternut impresiile de călătorie prin Transilvania, în cartea *Siebenbürgen* („Transilvania"), publicată în 1885, amintește de cultura și educația locuitorilor din ținutul Năsăudului:

> „Năsăudul, fost centru al regimentului al doilea de graniță, e acum un centru cultural. Din fondurile grănicerești s-a înființat liceul, la care funcționează puteri didactice iscusite. În urmarea acestui fapt domnește o viață spirituală românească destul de pronunțată" (AS 1: 48).

Ceea ce au remarcat acești călători s-a materializat în scrierile

BDD-B859-04 © 2020 Editura Mega
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-28 07:09:42 UTC)

care au urmat. Chiar în numărul 1 al revistei „Arhiva Someșană" au apărut, cum am arătat mai sus, două articole în care sunt menționate numele districtului năsăudean, numit în documentele vremii *Districtus Rodnensis*, *Vallis Rodnensis*, *Vallis Valahalis*", și ale satelor aparținătoare acestuia, între 1241 și 1440 (Rodna, Năsăud, Maieru, Sângeorz, Feldru, Rebra, Rebrișoara, Telciu, Salva, Zagra, Mocod), cu precizarea că:

> „Școale au început a se înființa în ținutul nostru încă de pe la finele sec. XVIII; azi fiecare comună își are școala sa primară. Apoi sunt școale de meserii în Năsăud, Sângeorz și Borgoprund (Prundul Bârgăului), iar în Năsăud mai sunt: școală normală pentru învățători, școală secundară de fete cu patru clase și liceul de băieți „George Coșbuc" (AS 1: 11).

Tot acum, în articolul semnat de Iulian Marțian, *Contribuții la istoricul Rodnei*, găsim menționate mai multe nume topice, de locuri și sate, dintre care unele cu precizări de natură să justifice denumirea: „Numele de Beneș[20] s-a conservat până în prezent în numirea muntelui metalifer situat la nord de oraș (Rodna)" (AS 1: 17).

Nici în numerele următoare ale revistei nu lipsesc articolele de onomastică – toponimie și antroponimie. Între cele care cuprind probleme toponimice amintim: Iulian Marțian, *Fata*, *tradiție și istorie* (AS 4: 12–23); I. Corbu, *Cetățele* (AS 6; 90–91); Kriz-Cabicar, *Curiozități topice „valahice"* (AS 7: 84–88).

Referitor la primul articol, menționăm că autorul vrea să explice numele unui sat dispărut, cu numele *Fata*, situat între Dumitrea Mare și Terpiu și atestat la 1213 într-o diplomă a regelui Bela IV[21]. Astăzi localitatea este cunoscută numai prin „diferite forme toponomastice", ca: *Fata-Wald* „pădure situată la nord de Dumitrea Mare", *Fata-Berg* „dealul dinspre sud de acea pădure", *Fata-Weingarten* „via de pe panta opusă a acestui deal" și *Fata-Wiese* „livada de la poalele viei".

[20] Este vorba despre un „act datat în pragul secolului al XIV-lea (1296–1313)", cu privire la „împărțirea averii între contele Nicolae din Rodna și fiii fratelui său cu numele Beneș (Benedict)" (AS 1: 17).

[21] AS 4, 1926, p. 15, cf. și nota de subsol **.

BDD-B859-04 © 2020 Editura Mega
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-28 07:09:42 UTC)

Autorul, în încercarea de a explica înțelesul și originea numelui, rămâne doar la expunerea a trei legende, care fac trimitere, fie la o fată, rămasă singură în sat în urma unei epidemii, fie la dispariția proprietarilor satului în urma unui măcel. El nominalizează autorii străini care au consemnat legendele, dar nu reține o explicație a cuvântului.

În articolul *Cetățele*, I. Corbu surprinde câteva aspecte ce n-ar trebui ignorate, și anume:

> „Rămășițele de cetăți poartă în gura poporului numirile ce le-au dat cei ce le-au zidit. Așa avem numiri ungurești, germane, slavone, ca *Vărarea* (*Váralya*), *Orhei* (*Várhely*), *Burg* etc. În urmare e natural că numirile latine de *Cetate*, *Cetățele* derivă de pe vremea stăpânirii romanilor și sunt deci cele mai vechi. Ar fi interesant să se adune date despre toate aceste rămășițe, care poartă numiri latine" (AS 6: 90).

Convins de acest lucru, autorul prezintă toponimele cunoscute cu aceste nume de pe hotarul comunei Salva și a comunei Zagra, făcând și mențiunea că „în graiul de toate zilele cuvântul *cetățele* nu se mai păstrează"; în schimb, „cuvântul *cetate* mai este cunoscut în expresia «*s-a pus după cetate*»[22], adică, «*s-a pus după cuptor*», cu referire la cineva care e răcit și are nevoie de căldură mare" (AS 6: 91).

Articolul semnat de Kriz-Cabicar atrage atenția prin faptul că autorul se referă la toponime aflate în afara perimetrului românesc, dar care își au originea în cuvinte românești. Ele „sunt urmele românilor siliți să emigreze dinaintea groaznicei năvăliri a tătarilor".

> „Numirile aceste particulare muntenești se extind în nord de la Kozlovice (*Batrna* de lângă Myslik) până la sud în Broumov (Hrunsub Bilnice) pe Vizovske Zahori (pe *Pirte*), apoi la apus de Rusava (*Grunele* și *Grapele*) până la răsărit în Karlovar, unde trec între numirile topografice valahice din Slovacia, ca să urmeze mai departe pe Fatra spre Detva, departe spre răsărit" (AS 7, 1927: 84).

Anul 1928 îl considerăm important din punctul de vedere al

[22] Se menționează că expresia trimite la un fapt „caracteristic pentru trecutul poporului nostru: a se pune la adăpostul *Cetăților* și *Cetățelelor* zidite de romani pentru vremuri de invazii barbare" (AS 6: 91).

BDD-B859-04 © 2020 Editura Mega
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-28 07:09:42 UTC)

studiilor de onomastică (toponimie) prin apariția lucrării celui care va deveni un ilustru profesor la Universitatea din Cluj, primar al Clujului și membru al Academiei Române în 1939[23], Nicolae Drăgan, *Toponimie și istorie*. În abordarea subiectului, autorul a avut în vedere dorința

> „de a da astfel, pentru cercetătorii tineri, un *model de monografie toponimică ardelenească* [s. n.], de care e nevoie să se scrie cât mai multe înainte de a se putea alcătui marea lucrare de sinteză asupra toponimiei Ardealului[24], pe care dorim să o vedem cât mai curând în interesul rezolvării chestiunii atât de mult discutate a continuității noastre în Dacia" (Drăgan 1928: 6).

Ideea este reluată și de prefațatorul cărții, istoricul I. Lupaș, care afirma: „Intelectualii din partea locului, citind studiul acesta, vor putea fi îndemnați a spori numărul monografiilor de sate și orașe, pentru care autorul [Nicolae Drăgan] le dă așa de prețioase indicațiuni istorice". În continuare, ilustrul istoric mai precizează că „de dorit ar fi să se afle și pentru alte regiuni cercetători pricepuți, care să ne poată da într-un viitor apropiat o serie întreagă de monografii similare" (Lupaș, *Prefață*).

Informația cuprinzătoare, adusă la zi, grija pentru orice detaliu, pasiunea cercetătorului, dublată de dragostea pentru locurile natale

---

[23] DE II: 141.

[24] Din păcate, nici astăzi nu avem un dicționar complet al toponimiei transilvănene. Există din acest proiect amplu doar două lucrări editate de Institutul de Lingvistică și Istorie Literară „Sextil Pușcariu" din Cluj-Napoca (fostul Muzeu al Limbii Române): *Tezaurul toponimic al României. Transilvania* (TTRT). *Județul Sălaj*, de Eugen Pavel, Augustin Pop, Ion Roșianu, București, Editura Academiei Române, 2006; *Tezaurul toponimic al României. Transilvania* (TTRT). *Valea Hășdății*, de Dumitru Loșonți și Sabin Vlad, București, Editura Academiei Române, 2006; *Tezaurul toponimic al României. Transilvania* (TTRT). *Valea Ierii*, de Dumitru Loșonți și Sabin Vlad, București, Editura Academiei Române, 2010; precum și alte câteva lucrări de autor: Ștefan Vișovan, *Monografia toponimică a Văii Izei*, Cluj-Napoca, Editura Mega, 2005; Ștefan Vișovan, *Toponimia Țării Lăpușului*, Baia Mare, Editura Universității de Nord, 2008; Adelina Emilia Mihali, *Toponimie Maramureșeană. Valea superioară a Vișeului*, Cluj-Napoca, Editura Mega, 2015.

BDD-B859-04 © 2020 Editura Mega
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-28 07:09:42 UTC)

fac din lucrare un model de cercetare, demonstrând, după spusele aceluiași I. Lupaș, „vechimea respectabilă a elementului românesc”:

> „din felul cum se succedă, geografic și istoric, numirile de diferite proveniențe: române, slave, maghiare și germane, păstrându-și cele dintâi dominațiunea în regiunile muntoase și lăsând pe cele din urmă să alterneze la câmp, se vede clar vechimea respectabilă a elementului românesc, împins necontenit spre munte și spre pădure atât de către elementele numeroase de invazie slavă, cât și de cele disparate, de târzie penetrațiune maghiară sau germano-maghiară” (Lupaș, *Prefață*).

Într-adevăr, cartea lui Nicolae Drăgan, *Toponimie și istorie*, este o adevărată monografie toponimică a localităților din Țara Năsăudului, cum se precizează în chiar subtitlul ei, *Originea numelor satelor de pe Valea Someșului de Sus și vechimea lor*, dar cu reflexe într-un areal mult mai întins, cum reiese din înseși mărturisirile autorului: „Cu prilejul adunării materialului, m-am convins că numele apelor, ale munților și ale părților de hotar din această regiune trebuie urmărite în legătură cu toate numirile similare din întregi Carpații” (Drăgan 1928: 1).

Un exemplu pentru studii de mai mică anvergură, precum istoricul unei localități, oferă Nicolae Drăganu în articolul *Date privitoare la istoria comunei Zagra*, cu subtitlul *Rânduri pentru „Cartea de aur” a bisericii greco-catolice din Zagra*, pe care îl publică în revista locală „Arhiva Someșană”, nr. 9, din 1928, p. 65–78. Faptul că acest număr al revistei a apărut după publicarea cărții lui Drăgan reiese din nota de subsol 1, de la pagina 66, unde autorul face trimitere tocmai la cartea lui, menționând și paginile, „p. 84–86”.

Aceste două studii, volumul și articolul, apărute în același an, sunt un model de urmat și o invitație pentru toți intelectualii zonei, și nu numai, de a se ocupa de istoricul localităților, de naștere sau de adopție, folosind metodologia și informațiile răsfirate prin diferite izvoare și arhive.

Cele mai substanțiale articole care interesează antroponimia sunt publicate de Sabin Mureșanu, *Originea familiei Mureșenilor*, în AS 4,

BDD-B859-04 © 2020 Editura Mega
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-28 07:09:42 UTC)

1926, p. 81–85[25], și Virgil Șotropa, *Obârșia familiei Coșbuc*, în AS 5, 1926, p. 58–76.

Studiul de antroponimie privitor la originea familiei Mureșenilor, primul de acest fel publicat în „Arhiva Someșană", atrage atenția prin acuratețea demersului lingvistic și utilizarea surselor bibliografice. Sabin Mureșanu pornește în demersul său de la informațiile datorate „tradiției familiare" și-l citează pe Iacob Mureșanu, care, „în Gazeta Transilvaniei (1863, nr. 101), cu ocazia înmormântării vărului său, poetul Andrei Mureșanu", spunea:

> „Originea Mureșenilor se trage din Maramureș, leagănul Drăgoșizilor, din familie nobilă, a cărei patru frați, adică strănepoții lor, veniră și se așezară în părțile nordice ale Ardealului: Rebrișoara, Nimigea, Feleaca[26] și Ienciu de pe Câmpie, de la care se trag Mureșenii de azi, care s-au răsmurit peste toate ținuturile acele" (AS, 4, 1926: 81).

Nici date ulterioare nu aduc un plus de informație. Ioan Rațiu, în *Viața și operele lui Andrei Mureșanu*, Blaj, 1900, afirmă doar că „toți din familie țin la originea de nobil, că Mureșenii au fost oameni liberi" (AS 4, 1926: 82), iar Ioan Pușcariu, *Date istorice referitoare la familiile nobile române*, Sibiu, 1892 (Partea II, p. 249), „înșiră pe Andrei Mureșanu, pe Iacob și Andrei, redactorii Gazetei Transilvaniei, pe Ioachim adv. în Năsăud și pe alți Mureșeni, între nobilii români", fără a „spune de la cine și pentru ce merite au câștigat strănepoții acestei familii diploma de nobil" (AS 4, 1926: 82).

Un plus de informație se găsește în albumul comemorativ *Iacob Mureșan: Album comemorativ*, Brașov, 1913, din care Sabin Mureșan extrage două informații pertinente: prima: „Așezarea celor 4 frați maramureșeni în părțile nordice ale Ardealului s-a întâmplat în veacul al XVIII-lea, când un ram al familiei, în urma asperităților sorții și a uneltirilor dușmane, a părăsit patria strămoșilor săi"; a doua: „Singur autorul *Albumului* încearcă – în note – să facă legătura între frații din

[25] Un îndemn pentru completarea datelor privitoare la familia Mureșenilor întâlnim și în numărul 19, din anul 1936, p. 73–77: Aurel A. Mureșianu, *În chestia familiei Mureșenilor.*

[26] Astăzi doar *Feleac*.

BDD-B859-04 © 2020 Editura Mega
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-28 07:09:42 UTC)

tradiție și familia *Maros* de Cuhnia (din Maramureș), care se trage de la *Marus*, fiul voievodului Erdew de la 1345" (AS 4, 1926: 82).

Pe baza acestor informații, mai cuprinzătoare, autorul articolului citat face alte conexiuni, precum:

> „Numele de Mureșanu, ca nume de familie, nu se pomenește nici în colecția de *Diplome Maramureșene* a lui Ioan Mihalyi, nici în *Date istorice din Maramureș* de Tit Bud. În schimb este interesant de știut că din familii nobile din Maramureș, ca *Csicsó*, *Berindei*, *Borar*, mutându-se ramuri în Ardeal, aceste ramuri au luat și numele de Mureșan, în felul: Mureșan *alias* Berindei, Mureșan *recte* Csicsó de Biserica Albă, vrând prin aceasta să denote ținutul de obârșie. Cazuri analoage avem la multe nume de familie: Muntean, Moldovan, Mărginean, Oltean ș.a. Deci numele de familie Mureșanu vine să întărească tradiția. În nordul Ardealului, și azi maramureșenii sunt numiți de popor *moroșeni*. *Moroșan* este forma poporală a familiei[27], numai mai târziu s-a lățit forma literară: *Mureșanu* dând ocazie la confuzia că Mureșenii ar fi de pe valea Mureșului" (AS 4, 1926: 82–83).

În continuare autorul se referă la ramura stabilită în Ienciul de Câmpie, care „păstrează încă numele adevărat al familiei", așa cum „Mureșenii se numeau în patria lor strămoșească: Chindriș" (AS 4: 83). Pornind de la această observație, Sabin Mureșan precizează că

> „familia Chindriș este forte răspândită în Maramureș. Pușcariu, în opul său amintit, sub numele Chindriș *alias* Balea de Ieud, cu diplomă de la Matia din anul 1459, înșiră 17 capi de familie în Budești, 2 în Călinești, 6 în Boereni, 54 în Ieud, 2 în Cuhea, 14 în Vișeul de Jos și Vișeul de Sus, 6 în Slatina. Din Biserica Albă amintește 1 Chindriș de Budești. Poate au fost mai mulți în Biserica Albă, dar de aici au emigrat – după tradiție – cei 4 frați Chindriș, care au devenit străbunii Mureșenilor. Familiile Chindriș și Balea sunt descendenți din familia vodei Balița, fiul lui Sas-vodă, fiul lui Dragoș din cronici […]" (AS 4: 83).

[27] Și această formă apare ca nume de familie, *Moroșan*(*u*), pentru care Iorgu Iordan admite apelativul *moroșan* „maramureșean", precizând însă că „ar putea fi și *moroșan*, variantă a lui *mureșean*", cf. *Mureșanu* < n. top. *Mureș*, cu suf. *-anu* (Iordan 1983: 317, 320).

BDD-B859-04 © 2020 Editura Mega
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-28 07:09:42 UTC)

În ce ne privește, considerăm că autorul acestui studiu are dreptate. O parte dintre persoanele care au numele de familie *Mureșanu* sunt, cu siguranță, maramureșeni, și numai o altă parte își au numele de la toponimul *Mureș* + sufixul *-anu*.

Iorgu Iordan, în cunoscuta lucrare, *Dicționar al numelor de familie românești*, dă pentru numele *Mureșanu* doar varianta ce are la bază toponimul *Mureș*. Studii ulterioare vor clarifica, sperăm, și această problemă.

La fel de interesant este și articolul semnat de Virgil Șotropa, *Obârșia familiei Coșbuc* (AS 5: 58–76). Cercetând „actele și documentele privitoare la iobagi din vechea arhivă a orașului Bistrița", Virgil Șotropa prezintă etimologia numelui Coșbuc, urmărind procesul intentat de contele Samuil Bethlen, la începutul anului 1753, contra familiei Coșbuc din Hordou

> „pe motiv că aceștia, respectiv ascendenții lor, mai întâi purtând numele de Ungur apoi de Tipora[28], au fost iobagi pe moșia din Ilișiua (Also Ilosva, jud. Solnocul interior) a Horvatheștilor, de unde au fugit și s-au așezat în comuna Hordou din ținutul Bistriții, luând ei aici numele de Coșbuc" (AS 5: 59).

Trecem peste amănuntele procedurale, pline de date, inclusiv cu privire la numele purtate de viitoarea familie Coșbuc: „Bradea în Ilișua, Săcueț în Hordou" (AS 5: 61). „ … fiind foarte săraci, umblau a milă de la casă la casă, și strângându-și poalele țundrei făceau din ea *săculeț*, zicând oamenilor să pună în el pânea, și de aceea îi numeau *Săcueți*" (AS 5: 65).

Cât privește numele Coșbuc, primul care l-a purtat a fost un Andreiu „tatăl lui Chira și a lui Ion Coșbuc", care, în copilăria petrecută în Hordou, era „numit Andreiu Săcuieț, iar mai târziu l-au poreclit „*Coșbuc*", pentru că el ducea de la o stână la alta *lemnul de care atârnă căldarea* (s. n.) și cărui în limba românească îi zic *cujbă*" (AS 5: 63).

[28] Din Ilișua, „din familia Ungur, pe care mai târziu, din batjocură, au poreclit-o Tipora, au mers la Hordou strămoșii Coșbucenilor" (AS 5: 65).

BDD-B859-04 © 2020 Editura Mega
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-28 07:09:42 UTC)

Explicația dată de oamenii locului pentru poreclele *săcuieț* și *cujbă*, două cuvinte cu circulație în zonă, ne fac să le considerăm îndreptățite pentru etimologia numelui Coșbuc: „Coșbucenii purtau și numele de Săcueți, și numai după militarizare au folosit exclusiv numele: Coșbuc". „Generațiile lor mai nouă au dat un șir de respectabili și harnici preoți" (AS 5: 76).

Spre această idee înclină și Iorgu Iordan, care respinge etimologia dată de I. Pătruț (LR, 1978, p. 145) < **Coșb*(*ea*), cu suf. diminutival *-uc*, ca fiind artificială, preferând tema *cojbă*[29], varianta ardelenească a lui *cujbă*[30], cu suf. diminutival *-uc* (Iordan 1983: *s.v. Coșbuc*).

În afara acestor două studii de antroponimie, mai pot fi utilizate și articolele referitoare la personalități locale sau care s-au făcut cunoscute în perimetrul respectiv, precum: *Ioan Mihali* (1844–1914), *Grigore Moisil* (1814–1891), *Florian Porcius* (1816–1906) ș.a.

Interesante sunt și evocările unor personalități năsăudene semnate de profesorul Iuliu Moisil în „Arhiva Someșană", timp de patru ani, 1936–1940: vicar *Ion Marian* (1796–1846), vicar *Grigore Moisil* (1814–1891), vicar *Macedon Pop* (1809–1873), *Vasile Nașcu* (1816–1867), *Florian Porcius* (1816–1906), locotenent *Petru Tanco* (1805–1891), *Ioachim Mureșianu* (1832–1903), *Alexandru Bohățel* (1816–1897), *Ioan Florian Câmpeanu* (1829–1894), pedagog *Vasile Petri* (1833–1905), *Iacob Mureșianu* (1812–1887), *Vasile Bob Fabian*, mitropolit *Gavril Bănulescu Bodoni* (1750–1821), preot *Alecse Fortunat*, recte *Leon Hangea*, preot *Ioan Macovei* (1859–1894), *Leontin Luchi* (1809–1897), căpitan *Silvestru Tomi* (1821–1885), *Artemiu P. Alexi* (1847–1896), căpitan *Anton Cosimelli*, *Ioan Marte Lazăr* (1838–1873), inginer *Emanoil Flore Sidor* (1847–1921), căpitan *Vasile Popițan* (1833–1892).

Prin aceste articole și comunicări se vădește o altă formă de punere în relief a unor elemente de antroponimie: *autobiografia* (*biografia*) și

[29] Credem că și poetul George Coșbuc era conștient de această etimologie din moment ce își semnează unele poezii cu alonimul George Cujbă (*Lumea ilustrată*, 1892) și George Cușbă (cf. Straje 1978: 178).

[30] *Cujbă*, *cujbe*, s.f. „1. bucată de lemn bifurcată, fixată în pământ sau într-un zid, de care se atârnă căldarea sau ceaunul deasupra focului; 2. (reg.) lemn încovoiat la luntre. Din sb. *Gužba*" (NDULR: *s.v.*).

BDD-B859-04 © 2020 Editura Mega
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-28 07:09:42 UTC)

evocarea, la care am putea adăuga *genealogia*, în forma clasică a *arborelui genealogic*.

Ca termen lexicografic, *autobiografia* (cf. și *biografia*[31]) înseamnă atât o „1. expunere orală sau scrisă a vieții unei persoane făcută de ea însăși", cât și o „2. operă literară aparținând genului epic, în care autorul își povestește viața; din fr. *autobiographie*" (DEX, *s.v.*). De altfel, sensul 1. se poate deduce din chiar elementele din care cuvântul este alcătuit, aceleași în franceză și în română: „*auto-* „însuși, singur" + *bio-* „viață" + *-grafie* „scriere, însemnare" (Andrei 1987: *s.v.*).

În situațiile înregistrate în „Arhiva Someșană", *autobiografia* și *biografia* sunt, înainte de toate, expuneri de fapte petrecute de-a lungul vieții naratorului, dar lăsate, de regulă, la latitudinea cititorului pentru comentarea și stabilirea notelor caracteristice privitoare la un personaj sau la o situație amintită. Ele oferă însă material bogat și pentru filolog / lingvist prin faptele de limbă pe care le conțin.

„Amintim și preocupările pentru *genealogie*, destul de numeroase în această zonă, marcate prin mai multe articole apărute în „Arhiva Someșană"[32] și culminând cu cartea profesorului Silvestru Leontin Mureșianu, *Dicționar genealogic rodnean 1690–1990*, Editura Tinerama, 2001, un model de acribie științifică și un exemplu demn de urmat pentru doritorii unor astfel de studii, ale căror începuturi se află în *Vechiul Testament*[33] și *Noul Testament*[34].

Prin bogăția de date pe care le încorporează, *genealogia* devine astfel, dintr-un auxiliar al istoriei[35], și un auxiliar al antroponimiei.

---

[31] „Expunere (scrisă și comentată) a vieții unei persoane" (DEX: *s.v.*).

[32] Ștefan Buzilă, *Autobiografia preotului Ioan Chita din Mintiu și genealogia familiei sale*, în AS, 26, p. 45–72;
Ștefan Buzilă, *Familia grănicerească Anton*, în AS 1929, nr. 11, p. 45–53.

[33] În *Numerii A patra carte a lui Moise*, cap. I, 1–2: „În ziua întâi a lunii a doua din anul al doilea după ieșirea Israeliților din pământul Egiptului, a grăit Domnul cu Moise în cortul adunării, în pustiul Sinai, și a zis: «Numărați toată obștea fiilor lui Israel după semințiile lor, după familiile lor și după numele lor, om cu om»" (*Biblia* 1982: 148).

[34] Cf. *Sfânta Evanghelie după Matei*, cap. I, 1–17 (*Biblia* 1982: 1097).

[35] „Disciplină auxiliară a istoriei, care se ocupă cu întocmirea unor filiații și legături pentru familiile domnitoare, nobiliare etc." (DEX, *s.v.*).

BDD-B859-04 © 2020 Editura Mega
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-28 07:09:42 UTC)

Din păcate, condiții istorice nefaste pentru întregul popor român fac ca, în anul 1940, revista „Arhiva Someșană" să-și curme activitatea[36] pentru o perioadă îndelungată[37].

Ca urmare, și alte tipărituri dispar din perimetrul cultural al zonei. Abia în 1971, cercetătorii de la Muzeul de istorie din Bistrița publică *File de istorie. Culegere de studii, articole și comunicări*, care se vrea, cum reiese din *Cuvânt înainte*,

> „o modestă continuare a unor tradiții mai vechi de publicistică locală: *Arhiva Someșană* (V. Șotropa), *Istoria școalelor năsăudene* (N. Drăganu), *Icoana unei școli dintr-un colț de țară românesc* (Sandu Manoliu), *Die Hunyadiburg in Bistritz* (A. Berger), *Beiträge zur Baugeschichte der Stadt Bistritz* (O. Dahinten), la care se adaugă seria numeroaselor anuare ale liceelor din județ, cât și multe alte lucrări valoroase, care au adus o contribuție la patrimoniul științific și cultural din țara noastră, cu privire la ținuturile bistrițene și năsăudene încărcate de istorie" (*File de istorie* 1971: 8).

Urmează în 1975 cartea lui Valeriu Șotropa, *Districtul grăniceresc năsăudean*, despre care prefațatorul, prof. Aurelian Ionașcu, spunea: „Meritul lui Valeriu Șotropa este acela de a fi reușit să întocmească pe baze științifice o lucrare de ansamblu în care pune în lumină, în întreaga sa complexitate, viața de odinioară a românilor din această parte a țării" Șotropa 1975: 5. În 1977, volumul *Bistrița-Năsăud. Studii și cercetări etnografice*, redactor responsabil Nicolae Dunăre, iar în 1997, *Zagra. O monografie posibilă*, de Mircea Prahase și Gavrilă Rus.

---

[36] Motivele întreruperii activității sunt prezentate de acad. Ștefan Pascu în următorii termeni: „Apariția revistei de la Năsăud a fost întreruptă brusc de evenimentele tragice ca urmare a Dictatului de la Viena din august 1940, când Năsăudul, împreună cu Nord-vestul Transilvaniei a fost rupt din trupul României și ocupat vremelnic de Ungaria horthystă. Intelectualii grupați în jurul revistei «Arhiva Someșană» au fost siliți din cauza prigoanei să ia drumul pribegiei, ducând cu ei și studiile și articolele destinate numărului 28 al revistei, în pregătire în vederea apariției, dar care nu a apărut niciodată" (AS 28: 6).

[37] Începând cu anul 1972, Muzeul năsăudean a publicat volume de studii și comunicări înmănuncheate sub același generic „Arhiva Someșană" (AS 28, 1994: 6).

BDD-B859-04 © 2020 Editura Mega
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-28 07:09:42 UTC)

După această dată, numărul lucrărilor publicate, majoritatea monografii ale unor localități din zonă, crește simțitor.

Lipsa scrierilor de altădată din ținutul năsăudean, îndeosebi între anii 1940 și 1970, a fost remarcată și de profesorul ieșean, originar din localitatea Nepos (= Vărarea), Gavril Istrate, care, în 2005, în *Prefața* cărții lui Mircea Prahase, *Porecle și supranume din bazinul superior al Someșului Mare*, preciza:

> „Împrejurări neprielnice au făcut ca în ținutul nostru grănițeresc, atât de frumos reprezentat în trecut de o serie de cărturari și o serie de oameni ai școlii, să nu mai avem la un moment dat niciun fel de realizări pe planul culturii. Zeița Minerva, protectoarea noastră de altă dată, ne uitase, parcă, cu totul. Ne mângâiam doar cu amintirea celor care, înaintea noastră, au pus în lumină o serie de realizări, în literatură mai întâi și în cultura de masă după aceea. Deschidem, din când în când, *Istoria rezbelului orientale*, scrisă de doi profesori ai Gimnaziului fundațional din Năsăud, și apărută la Gratz, în Austria, în anul 1878. Era cea mai mare *istorie* a războiului nostru de independență. Răsfoiam cele două monografii ale comunelor Șanț (1903) și Poiana Ilvei (1910), realizate de preotul Pamfil Grapini, cea dintâi, și de Ștefan Buzilă, fost vicar al Năsăudului, mai târziu, cealaltă" (*ap*. Prahase 2005: 10).

Gavril Istrate, în afirmația sa, are în vedere întreg complexul de scrieri realizate în zonă de-a lungul anilor la care ne referim: *Doine din Transilvania* (1895), culese de Victor Onișor, toate provenind din Zagra, comuna lui natală; *Anuarul liceului George Coșbuc*, în care sunt publicate, ani de-a rândul, date privitoare la comunitatea liceală, dar și comunicări și conferințe ținute de diverse personalități care au vizitat liceul; *Poezii populare din Maramureș* (1906), de preotul Alexandru Țiplea, profesor de religie la liceul din Năsăud; *Istoria școalelor năsăudene* (1913), de Virgil Șotropa și Nicolae Drăganu; *Dor și jale. Patimi și suferințe* (1920), poezii din război culese de Emil Precup. Același autor publică în anul 1926 lucrarea *Păstoritul în Munții Rodnei*[38];

[38] Cartea este republicată în anul 2004, cu același titlu, la Editura George Coșbuc din Bistrița.

BDD-B859-04 © 2020 Editura Mega
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-28 07:09:42 UTC)

Republica lui Platon, în traducerea (1927–1928) lui Vasile Bichigean; *Micromonografia orașului Năsăud* (1927) scrisă de Virgil Șotropa și Alexandru Țiplea; *Icoana unei școli dintr-un colț de țară românesc* (1930) de Sandu Manoliu. În fine, „în deceniul al patrulea a apărut revista „Viața", inițiată și condusă de *Asociația învățătorilor* din județ, în paginile căreia au apărut și cele dintâi articole ale lui Gavril Istrate (cf. Prahase 2005: 11).

Dintre publicațiile de după 1970, prima care se ocupă de o problemă teoretică de antroponimie este *Zagra. O monografie posibilă*, de Mircea Prahase și Gavrilă Rus. Este vorba de *poreclă*, termen specific antroponimic, mult discutat în lucrările de specialitate românești. Până în prezent cuvântul a fost încadrat acestei terminologii cu un statut de sine stătător, sau a fost alăturat celui de *supranume* ori chiar celui de *pseudonim*[39], fie a fost înlocuit, de către unii cercetători, cu termenul *supranume*.

În lucrarea amintită, se pornește de la rolul comunității sătești ca entitate

> „în care omul găsește tot ceea ce îi satisface trebuințele și în care poate întreprinde orice activitate vitală fundamentală. […] În cadrul acestei comunități, oamenii se stimează și se respectă reciproc sau, dimpotrivă, își poartă ranchiună, uneori chiar pe parcursul mai multor generații. Poate și din interacțiunea acestor doi factori au apărut poreclele («ciufuliturile»), unele cu caracter șfichiuitor, altele umoristice, altele blânde sau chiar mângâitoare" (Prahase 1997: 147).

Ne-am fi așteptat ca, în continuare, autorii să dezvolte conceptul și să prezinte diferențele și similitudinile *poreclei* în raport cu *supranumele*, dar acest lucru nu s-a întâmplat. Ei fac trimitere, pentru clasificările antroponimice, la Albert Dauzat, pentru care „onomastica franceză conține trei mari grupe: nume mistice (și cele hipocoristice), nume având originea în anumite împrejurări externe și porecle" (Prahase 1997: 147), la Gustav Weigand, pentru care „antroponimele sunt: biblice, vechi slave, nume provenite din regnul vegetal, animal

[39] Mariana Istrate, *Supranume – pseudonime*, în *Studii de onomastică*, vol. III, Cluj-Napoca, 1982: 124–133.

BDD-B859-04 © 2020 Editura Mega
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-28 07:09:42 UTC)

sau mineral, provenite din verbe, adverbe, adjective sau cuvinte abstracte, precum și nume date după împrejurări externe" (Prahase 1997: 147), la N. A. Constantinescu, care,

> „referindu-se la supranume, ca termen generic, propune următoarea clasificare: după aspectul fizic (caracterul feței, statura, membrele); după însușiri morale (caracterul, lacomi și avari, leneși, sprinteni, alte împrejurări); superstiții; relații familiale; viața ostășească; ranguri, titluri, profesiuni, starea socială; ființe; plante; fenomene climaterice și termeni geografici; defăimătoare" (Prahase 1997: 147),

la lingvistul columbian Siervo Castidio Mora Monroy, care clasifică poreclele „după punctul lor de plecare: 1. faună, 2. floră, 3. regnul mineral, 4. termeni geografici, 5. aștri și fenomene atmosferice, 6. timpul, 7. forme geometrice, 8. culori, 9. omul, relațiile și operele lui" (Prahase 1997: 147–148).

Din cele relatate, observăm și câteva inadvertențe. Dauzat, prin termenul *onomastică*, și Weigand, prin cel de *antroponime*, se referă la totalitatea numelor proprii, în timp ce Constantinescu vizează numai categoria dată de *supranume*, iar Monroy cuprinde doar *poreclele*. Ori, această alăturare a categoriilor de nume proprii, în totalitatea lor, la categoriile de supranume și porecle se impunea decelată.

Pe de altă parte, se cuvenea explicată atașarea hipocoristicelor la numele mistice (la Dauzat).

Și trimiterile la lucrări lexicografice, precum: *Petit Larousse Illustrée* (Paris, 1975, p. 987–988), *Dicționar de sinonime al limbii române* de Luiza și Mircea Seche (București, Editura Academiei, 1982: 140), *Mic dicționar enciclopedic* (București, Editura Academiei, 1975: 156), *Dicționarul explicativ al limbii române DEX* (București, Editura Academiei, 1975: 189) sau recurgerea la etimologiile cuvintelor *ciuf* și *ciufuli* (după *Dicționarul Academiei* sau cel al lui H. Tiktin) nu aduc un plus de conceptualizare a poreclei.

Aceste date le găsim și în lucrarea *Porecle și supranume din bazinul superior al Someșului Mare*, unde, în capitolul I *Generalități. Definiții. Clasificări* (p. 19–34), Mircea Prahase se ocupă, sub aspect teoretic, de *porecle* și *supranume*. La aspectele deja menționate în prima lucrare,

BDD-B859-04 © 2020 Editura Mega
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-28 07:09:42 UTC)

autorul inserează și părerile altor lingviști, începând cu Aureliu Candrea și continuând cu Ștefan Pașca, Al. Graur, E. Petrovici, Emese Kis, Aurelia Stan, Doina Grecu, Margareta Purcar-Gușeilă, V. Țâra, M. Homorodean și N. Mocanu, I. Roșianu, M. Istrate.

Pe baza ideilor desprinse din lucrările autorilor citați, Mircea Prahase se rezumă la a arăta doar faptul că cei doi termeni coabitează în unele lucrări, în timp ce în altele este preferat fie unul, fie altul. În plus, citând-o pe Mariana Istrate, care „semnalează asemănările și deosebirile între *supranume* și *pseudonime*", autorul afirmă:

> „O primă asemănare este aceea că ambele sunt niște nume adăugate la numele oficial, sau reprezintă nume care se substituie celui oficial, putând, uneori, coexista. Faptul că natura lor este diferită, în sensul că *supranumele* este impus de colectivitate, pe când *pseudonimul* este luat la libera alegere, nu deranjează întrucât *funcționalitatea lor este identică*. Dacă într-o primă fază supranumele și pseudonimul apar alături de cel oficial, în final *ele pot să se substituie* acestuia și să-i îndeplinească funcția" (Prahase 2005: 24).

Legat de apropierea dintre *supranume* și *pseudonime* sunt surprinzătoare unele afirmații contradictorii: „Factorii care au determinat apariția supranumelor (ca și a pseudonimelor) sunt atât *de ordin social*, cât și *psihologic*. Ca toate numele proprii, ele poartă imprimată pecetea colectivității[40] în care au apărut, reflectă relațiile ce se stabilesc între indivizi, vioiciunea spirituală a acestora și apar atunci când se face simțită latura folosirii ca o necesitate în procesul comunicării". „Cauzele apariției supranumelor și pseudonimelor sunt diferite. *Supranumele* apar din nevoia de diferențiere a persoanelor, de individualizare, de identificare a lor, pe când *pseudonimele* încearcă să ascundă individul" (Prahase 2005: 24);

[40] Încercând o motivare a apariției acestor categorii de nume, autorul precizează că „alături de numele oficial, înscris în actele de stare civilă, îndeosebi țăranii mai au unul (sau mai multe) nume, folosit între ei, în viața zilnică și care este format după *sistemul onomastic popular și tradițional*" (Prahase 2005: 21).

BDD-B859-04 © 2020 Editura Mega
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-28 07:09:42 UTC)

> „Cercetătoarea Mariana Istrate propune următoarea clasificare a *supranumelor* (paralelă cu a *pseudonimelor*): particularități fizice; particularități psihice; cele care indică o îndeletnicire; rezultate din modificarea numelui; rezultate din formule onomastice de identificare cu referiri la cei din familie; nume de animale" (Prahase 2005: 26–27).

Amestecul de informații privitoare la aceste categorii antroponimice se menține și în continuare, ceea ce face imposibilă delimitarea dintre accepțiunile celor doi termeni, cu repercusiuni asupra întregului material faptic utilizat în volum, fără vreo trimitere la sfera celor doi termeni, *poreclă* și *supranume*. „Cu privire la definiția propriu-zisă a PORECLEI și a SUPRANUMELUI (în zona cercetată, acest termen este aproape sinonim cu *ciuf* sau *ciufulitură*), după cum am văzut, părerile sunt împărțite" (Prahase 2005: 27).

Se poate pune acum întrebarea: Dacă termenii *poreclă* și *supranume* definesc fiecare o altă noțiune, atunci despre care dintre aceștia este vorba în enunțul formulat între paranteze? Cu siguranță, despre *poreclă*, fiindcă în mediul sătesc acesta era (și este) singurul termen folosit pentru „ciuf", „ciufulitură". Pe de altă parte, trimiterile la dicționarele deja menționate, pentru sensurile și etimologia acestor din urmă doi termeni, nu-și găsesc locul, fiindcă niciun lexem nu poate fi explicat prin informațiile culese de la sinonimele sale, totale sau parțiale.

Într-o variantă prescurtată, cu referire doar la nume cu rezonanță mare în domeniul onomasticii și al lingvisticii în general (Albert Dauzat, Gustav Weigand, N. A. Constantinescu, Iorgu Iordan), regăsim aceleași idei sub semnătura aceluiași autor, și în volumul *Fabricat în Runcu Salvei. Aspecte monografice*, Cluj-Napoca, Editura Eikon, 2013, p. 521–524.

Aspecte mai detaliate asupra numelor de persoane găsim la Leon Muti, în cartea *Rebrișoara – Mărturii pentru eternitate*, vol. II (2007). Autorul structurează astfel cap. V: *Onomastică. Locuri. Grai. Oameni*, în următoarele secțiuni: 1. *Numele de persoană*, în care sunt prezentate, într-o formă succintă, 1.1. *Taina numelui. Antroponimia creștină. Clasificarea antroponimelor*; 1.2. *Aspecte ale evoluției istorice*

BDD-B859-04 © 2020 Editura Mega
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-28 07:09:42 UTC)

a antroponimiei românești; 1.3. *Numele de persoane la rebrișoreni*; 1.4. *Etimologia numelor de persoană*; 2. *Numele de familie*; 3. *Poreclele*; 4. *Toponimele*; 5. *Graiul local*; 6. *Familii reunite*; 7. *Personalități locale*.

După cum se vede, autorul este un fidel continuator al înaintașilor, fiindcă și aceștia au abordat în studiile elaborate, majoritatea publicate în revista locală „Arhiva Someșană", probleme precum: obârșia numelui, frecvența și răspândirea numelui de familie (vezi arborele genealogic), porecle, viața și activitatea unor personalități locale etc.

Lucrarea amintită, prin notațiile teoretice, nu face altceva decât să aducă la zi și să ofere viitorilor întreprinzători de monografii locale un cadru general, însoțit de o bibliografie de specialitate, referitor la modul în care să-și ordoneze materialul antroponimic.

Subcapitolul *Taina numelui* este interesant prin faptul că, plecând de la afirmația biblică: „Pomenește, Doamne, pe fiecare după numele său", autorul are posibilitatea de a sublinia importanța și modul de atribuire a numelui în diferite perioade istorice: comuna primitivă, precreștinism, creștinism, epoca romană, ca, în subcapitolul următor, să sublinieze principalele trăsături ale constituirii antroponimiei românești – elemente daco-romane, nume de sfinți (biblice) / nume laice, elemente slave, de alte origini, epoca modernă.

Importanța acestui subcapitol este dată însă de prezentarea numelor de persoane – bărbați și femei – ale celor de familie și, apoi, ale poreclelor, toate cu referire la localitatea de baștină a autorului, Rebrișoara. Dacă părții teoretice i s-ar putea reproșa o insuficientă parcurgere a bibliografiei de specialitate, o prea mare aservire unui anume punct de vedere (vezi explicațiile luate de la Mircea Prahase), partea practică, la care ne-am referit, este rodul propriilor observații: „Autorul fiind rebrișorean și trăind efectiv în mijlocul consătenilor, i-a cunoscut îndeaproape pe purtătorii acestor porecle și a avut în vedere nota dominantă a caracterului lor" (Muti 2007 II: 58), precum și a numeroaselor cercetări de documente și arhive, adesea risipite în multe locuri.

La sfârșitul acestui periplu prin literatura de specialitate năsăudeană referitoare la onomastica regiunii, considerăm că monografiile localităților dedicate onomasticii sau conținând doar capitole de

BDD-B859-04 © 2020 Editura Mega
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-28 07:09:42 UTC)

onomastică ar trebui să urmeze mai îndeaproape modelul oferit de Nicolae Drăgan prin lucrarea *Toponimie și istorie*, pentru partea de toponimie și o mai atentă ordonare a materialului antroponimic pentru secțiunea *nume de persoană*. În principal, este vorba de subcapitole distincte: *nume de familie*, ordonate alfabetic, cu precizări asupra sistemului numelor de familie, frecvența lor, modul în care au pătruns în localitate sau ținut, prima atestare, etimologie; *prenume*, separat pentru bărbați și femei, frecvența pe care o au, forma în care apar în graiul local, proveniența, eventual forma de vocativ[41].

[41] Informații utile legate de realizarea unei monografii onomastice se află la E. Janitsek, *Problemele redactării unei monografii onomastice a Maramureșului istoric*, în „Studii de onomastică", IV, Cluj-Napoca, 1987, p. 48–53.

BDD-B859-04 © 2020 Editura Mega
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-28 07:09:42 UTC)